

hodie permitti possit? Sanè improbabiliter *Pasqual.* in suo *Tr. de jejun.* putat nimiam medianam unciam chocolatis, ut possit sumi pro parva materia, ineptè dicens, quòd hujusmodi quantitas plus nutrit, quam sex unciae alterius cibi: unde tantum admittit octavam, vel sextam partem unciae. Et huic opinioni videtur adhædere *P. Conc.* t. 5. p. 243. n. 5. ubi ait solū posse admitti aliquid pulveris chocolatis cum aqua ita admixta, ut aqua sapida efficiatur, et stomacho attemperetur: Cæterum n. 6. non dubitat chocolatem posse sumi per modum medicinae ad instar electuarii. Contra verò, meritò *Salm.* n. 63. rejiciunt *Leand.* q. 5. §. 4. et *Turrian.* Sun. p. 1. c. 256. dub. 37. qui permittunt potionem duarum unciarum chocolatis. Alii, ut *Pinellus ap. Salm. Felix Potestas*, ac *Auctor Adnotation. ad Anacl. de Præc. Eccl. D. 2. q. 1. n. 6.* permittunt unam unciam et dimidiā chocolatis cum dimidia sacchari. Rationabilius tamen *Card. Brancatius* admitit potionem unius unciae chocolatis (cum quinque uncii aquæ, ut ait) non frangere jejunium; vel, ut admittunt *Escobar loc. cit. Salm. n. 65. in fine. Viva ut supra*, et *Renzius de Præcept. Eccl. c. 2. q. 18. cum Hurtad.* unam unciam chocolatis cum dimidia sacchari. Spectata autem hodierna consuetudine, *P. Milante loc. cit. p. 256.* sic scribit: « Dico in præsentiarum esse absolutè licitam chocolatæ potionem in moderata sesquiunciae quantitate (id est unciae cum dimidia), quia parvitas materiæ ex consuetudine introducta et tolerata ab Ecclesia omnino excusat à culpa. Dixi ex tolerantia Ecclesiæ, quia ex laudata permissione hodie chocolata in præfata quantitate sumpta communalis potus semel dumtaxat in die permisus evasit. » Et quidem valde probabiliter, dum communis usus fert ut mibi constat non minus quam unciam cum dimidia chocolatis in ordinariis cyathis solere immitti. Dicit autem *Viva*, quòd tunc chocolates habet rationem potūs, quando uncia chocolatis, et media sacchari, miscentur septem uncias aquæ. Sed hoc videtur contra communem usum, neque hoc congruit ei quod dicit ipse *Viva*, et quod proferunt *Leander*, *Diana*, *Escob. Potestas*, etc. nempe tunc chocolatem non habere rationem potūs, cum illa æquat quantitatē aquæ. Unde melius videatur sufficere, quòd præfata permissa quantitas sumatur cum aqua, quæ de more solet in usualibus cyathis adhiberi.

1024. — « 2. Jejunium non solvit per collatiunculam vespertinam, etsi hæc non ad somnum, sed ad nutritionem ordinetur: quia consuetudo permittit. Addo, vespertinam; quia sine causa non licet illam sumere mane, vel meridie: ex justa tamen causa licet utrumque; ut si fiat ratione debilitatis, negotiorum, studiorum; sine ea erit veniale tantum, cum non violetur substantia jejunii. * (Ita *Viva Q. 10. Art. 3. n. 5.* et *Salm. c. 2. n. 82. cum Less. Tol. Sanch. Caj. Fill. et communis Ibid. dicunt Fagund. et Leand. quòd venatio sufficit pro causa justa tempus commutandi.) **

« Quoad ejus quantitatē communiter designatur quarta vel

» quinta pars integræ cœnæ; ut contra *Dian. 1. p. tr. 4. R. 117.* » *Turr. etc. docent Reg. c. 2. l. 6. num. 185. Laym. c. 1. n. 9.* » *Fill. t. 2. tr. 27. p. 2. c. 2. q. 7. n. 33.* dicens, ita decisum esse in celebri Academia Theologorum, qui omnes in quartam partem consenserunt. Idem probat *Escob. tom. 1. E. 13. c. 3. n. 61.* siquidem cœna ordinaria duarum librarum pondus non excedet, quia talis in reliquis præceptis modica censetur, ac proinde tanto quis magis, minusve peccat, quanto magis, vel minus transgreditur. Adde, quibusdam locis ex consuetudine plus permitti secularibus quam religiosis, nobilibus quam plebeis, et in frigidis regionibus quam in aliis, ut notant *Laym. l. 4. t. 8. c. 1. Bon. l. c.* Plus item quibusdam in locis in vigilia Nativitatis Domini, et alibi in Cœna Domini, permitti ex consuetudine dicit *Med. Cajet. n. 34. et Sanch. in opusc. Escob. t. 1. E. 9. c. 3.* Quod Bon. non improbat, ubi ea consuetudo est recepta.

« Quoad qualitatem, in ea prohibentur cibi ob nutritionem communiter ordinati, quippe inter fercula fere apponuntur. Permittuntur autem leviores, ut fructus, aliave ex saccharo, et melle confecta; et pro more regionis param butyri et casei, ut in regionibus septentrionalibus, ob fructuum inopiam. *Laym. l. c. n. 9.* »

1025. In serotina igitur refectione duo spectanda sunt, quantitas, et qualitas cibi. Sed hinc ante omnia animadvertisendum præcipue in his attendendam esse consuetudinem locorum, ut bene advertunt *Caj. 2. 2. q. 147. n. 6. §. 2.* et alii passim. Certum enim est, quòd ubi agitur de consuetudine, tam circa jejunium, quam circa omnes alias Ecclesiæ leges, quibus nemo negat per consuetudinem derogari posse, auctoritas Doctorum recentiorum, licet pauciorum, qui soli de posteriori moderna consuetudine testari possunt, pluris facienda est, et sine dubio præferenda auctoritati, etsi communiori AA. antiquorum, qui nihil de consuetudine imposteriorum introducenda scire poterant. Cum autem Auctores de aliqua consuetudine testantur, id non temere, et sine sufficienti fundamento asseruisse credendum est. His positis, omnibus patet, quòd antiquitus, præter unicam comeditionem, nulla alia refectio cibi permittebatur. Tractu temporis introductum fuit aliquid parum sumere fructuum, herbarum, aut dulciarium ad medicinam, ne potus noceret, ut testatur *D. Antonin. et Caj. de suo tempore.* Postmodum consuetudo obtinuit etiam ad nutriendum sumere aliquid panis et fructuum, usque ad tres vel quatuor uncias, ut aliqui *DD.* dicebant; vel usque ad sex, ut alii putabant. Recentiorum autem, quoad quantitatem pertinet, alii, ut *Holz. t. 1. p. 338. n. 23. cum Laym. Fill. Reg. Spor. t. 1. p. 293. n. 26. Wigandt p. 139. Resp. 5. Croix l. 3. p. 2. n. 1299. cum Bus. et Elbel t. 2. p. 175. n. 401. cum Heno, et aliis, Anacl. p. 387. n. 27.* dicunt ex consuetudine permitti jejunantibus quartam partem cœnæ; sed hæc regula non multum mihi arridet, nam vel potest esse nimis indulgens, et

ideo reprobant eam *Salm.* tr. 23. c. 2. n. 71. et *Diana* p. 1. tr. 9. R. 1. cum aliis, vel saltem est valde obscura, scrupulisque obnoxia. Melius igitur alii communiter asserunt permitti in collatiuncula octo uncias cibi : ita *Palaus* t. 7. tr. 1. D. 3. §. 2. n. 7. *Ronc.* de 3. *Præc.* c. 1. q. 5. R. 1. qui asserit sic ferre hodie praxim timoratorum, *Viva eod. tit. q. 10. art. 3. n. 1. Tamb.* *Dec.* l. 4. c. 5. §. 3. n. 1. *Elbel* t. 2. p. 180. n. 493. *Felix*, *Potestas de Pr. Eccl.* n. 2886. *Mazzotta* t. 1. p. 428. *Diana* p. 1. tr. 8. R. 1. qui ait hanc sententiam ab omnibus admittendam, et *Salm.* c. 2. n. 72. cum *Vill.* *Turr.* *Pasq.* *Led.* *Trull.* *Leand.* etc. communiter, qui dicunt sic hodie teneri communem Piorum usum, et sic practicari ab eodem suorum Discalceatorum Ordine, sicut apud ipsos *Salm.* testatur *Fagund ex Suar.* de Societate Jesu. Idem confirmat *P. Milante in prop. Alexandri VIII Exerc.* 23. p. 258. qui Auctor, licet rigidarum sententiarum fautor sit, tamen non dubitat sic asserere : « (Ut cœnula ista innoxia sit, debet esse modica, ita ut octo unciarum pondus ordinarie haud excedat quantitas illa, quæ pro refractione sumitur; ita quidem universum viri qua pietate, qua doctrina pollentes docent, et ad praxim deducunt. Dixi ordinariæ; quia justa ex causa poterit esse majoris ponderis, quando videlicet aliquis majori eget nutrimento.) » Quod ultimum etiam communiter DD. admittunt. Quapropter cùm censeant *Salm.* loc. cit. cum *Sanch.* *Viva* n. 3. *Elbel* t. 2. p. 180. n. 484. *Spor.* §. 3. n. 2. et *Viald.* *Tamb.* *Leand.* ac *Diana apud Croix* l. 3. p. 2. n. 1300. duas uncias in refectiuncula non reputari excessum graveum; consequenter tenere debent, eum à culpa excusari, qui majori indiget nutrimento, et per duas tantum uncias cœnulum excedit. Cæterum quantitas octo unciarum ita hodie usu recepta est, ut indistincte permittatur, etiam iis qui cum illa ad satietatem reficiuntur; ut dicunt *Spor. ad 3. Præc. de Jejun.* u. 27. *Croix* n. 1299. cum *Vill.* *Fag.* et *Bon.* *Tamb.* §. 3. n. 1. *Elbel* t. 1. p. 180. n. 491. et *Holz.* tom. 1. p. 339. n. 24. cura communi.

In Vigilia autem Nativitatis Domini ex consuetudine permittitur quantitas duplo major, ut dicunt *Viva* art. 3. n. 2. *Holz.* n. 25. *Mazz.* t. 1. p. 278. *Ronc.* R. 2. Imò *Sanch.* *Conc.* l. 5. c. 1. dub. 26. n. 6. cum *Metin.* *Elbel* p. 181. n. 496. *Pal.* §. 2. n. 7. et *Salm.* n. 73. cum *Mol.* *Barb.* *Led.* *Fag.* etc. dicunt in ea nocte posse sumi quantumlibet de fructibus, herbis, et dulciariis, non autem de pane; quia hanc asserunt esse consuetudinem Ecclesiæ ab omnibus receptam. Hanc tamen consuetudinem *Mazzotta* apud nos negat adesse; et ego cum *Pasq.* *Dec.* 92. n. 2. et *Renzi* t. 2. p. 589. quæst. 6. saltem de illa dubito. Duplum autem refectiunculam *Sanch.* *Az.* *Dian.* *Tamb.* etc. apud *Croix* n. 1301. *Mazz.* et *Ronc.* ll. cc. admittunt, etiamsi Vigilia Nativitatis adveniat in Sabbato Quatuor Temporum, hoc est etiamsi Festum Nativitatis accidat in die lunæ; quia id conceditur ratione lætitiae et solemnitatis. Probabilius tamen advertit *Sanch.* l. c. n. 6. quod, si quis in meridie antevertet refectiuncu-

calam, non posset excedere octo uncias, quia tunc non adhuc Festum incœpit. In Vigilia autem Paschalis aut Pentecostes dicunt *Viva* et *Salm.* non permitti duplum cœnulam, sed tantum posse sumi ex consuetudine decem vel undecim uncias cum *Leand.* *Pasq.* et *Quintan.* sed de hac consuetudine apud nos etiam dubito.

1026. — Quoad qualitatem verò cibi in cœnula sumendi, hodie commune est posse comedи panem, fructus, oleas, herbas, et dulciaria, ut dicunt *Viva* q. 10. art. 1. n. 9. *Salm.* c. 2. n. 77. cum *Laym.* *Nav.* *Azor.* *Pal.* etc. communiter. Cæterum *Spor.* t. 1. zd 3. *Præc.* n. 32. *Elbel* t. 2. p. 176. n. 483. cum *March.* *Tamb.* et *Burghaber*, dicunt quod spectata moderna consuetudine, tuta est sententia quod, in collatione vespertina non est attendenda qualitas ciborum, sed tantum quantitas; adeo ut ex omnibus cibis qui die jejuniū sumi possunt in prandio, etiam piscibus, leguminibus, ovis, etc. adhuc liceat sumere in cœna. His videtur se adjungi *Bonac.* de *Præc. Eccl.* D. ult. q. 1. p. 3. n. 3. dicens : « Ex quo patet in secunda refectiuncula magis servandam esse quam- » titatem quam cibi qualitatem. »

1027. — Huic opinioni non universè acquiesendum est, nam dubitatur I. an in cœnula liceat sumere ova, cui hæc sint permitta? Affirmat *Spor.* ut supra tom. 1. p. 284. n. 32. cum *Pasq.* et *Viald.* ap. *Croix* l. 3. p. 2. n. 1303. Sed hoc omnino negandum, ut dicunt *Viva* p. 10. a. 3. n. 3. *Potestas de Præc. Eccl.* n. 2886. *Mazzotta* n. 1. p. 427. *Ronc.* l. c. et *Tamb.* t. 4. c. 5. §. 3. n. 5. cum *Sanch.* *Fill.* et *Diana.* Ratio, quia ova sunt maxime substantia, et ideo à consuetudine communiter rejiciuntur. Tantum permittunt *Busemb.* ut supra, *Laym.* l. 4. tr. 8. c. 1. n. 9. *Holz.* tom. 1. p. 339. n. 23. et *Elbel* t. 2. p. 276. n. 483. pro regionibus frigidioribus sumere parum casei, vel butyri. Verumtamen *Viva*, *Potestas*, *Tamb.* ll. cc. et *Mazz.* tom. 1. p. 427. id indiscriminatum permittunt. Hocque probabiliter apud nos admittitur, et in usum deducitur à pluribus perdoctis Junioribus, et præsertim à doctissimo meo Magistro ac Illustrissimo Episcopo D. Julio Torni, pro eis qui jam dispensati sunt ad lacticinia; modò non sumatur plus quam una uncia casei, vel ad summum una cum dimidia. Idem ait *Palaus* §. 2. n. 6. de biscotis cum ovis, vel butyro confectis, modò eorum non sumatur plus quam una vel altera uncia.

Hic notandum, quod nuper per quendam confessarium supplicatus fuit SS. Pontifex Bened. XIV ut explicaret an revera liceret in serotina collatiuncula parum casei sumere iis, qui in Quadragesima et vigiliis sunt dispensati ad lacticinia? Pontifex supplicationem transmisit ad S. Pœnitentiariam, quæ sic rescripsit : « Sacra Pœnitentiaria optimè conscientia mentis Sancti- » tatis suæ ex speciali auctoritate ejusdem respondet non licere, » rationem afferens quod illud *jejunantes*, expressum in Bulla *Li- bentissime*, præfati Nostrí Pontificis Benedicti XIV (ubi dicum fuit dispensatos ad carnes, vel ad lacticinia, « opus habens

» eo cibo eaque uti portione, quibus utuntur omnes jejunantes
» recte meticulosæ conscientiæ, » intelligitur de rigorose jejuna-
» ntibus Quadragesimali jejuno, in quo tam carnes quam ova
 et lacticinia vetantur.

Deinde dubium subortum fuit, an S. Pœnitentiaria illud, *Op-
timè consca mentis, etc.* dixerit ex sua interpretatione, vel ex pro-
prio Oraculo Pontificis? Idcirco idem Confessarius item Papam
supplicavit, ut ipsemet mentem suam explicaret. Venit respon-
sum (quod ego ipse authenticum observavi, et nunc apud me
est) in quo sic dicitur: « Sacra Pœnitentiaria de mandato SS.

Domini, qui suis ipsis oculis retroscriptam epistolam dignatus
est legere, respondet vera esse, et pro veris habenda quæ con-
» stat ab eadem Pœnitentiaria fuisse rescripta. Datum Romæ
» in Pœn. die 23 Iulii 1756. »

Sed super hoc aliud dubium aliquibus factum fuit, an hujus-
modi declaratio Pontificis indigeat universalis promulgatione, ut
Fideles obligent. Dubitatio orta fuit ex eo quod dicunt DD. nimi-
rum quod interpretationes, sive declarationes, etiam authenticæ,
factæ scilicet ab ipso Legislatore, vel à Successore, aut ejus Su-
periore, indigent promulgatione, ut vim legis habeant. Attamen
dicimus distinguendam esse declarationem purè talem, à declara-
tione non pure tali, sive ab interpretatione. *Declaratio purè talis* est illa quæ clare à principio inest in ipsa lege, id est cum
sensus declaratus totus jam in lege continetur, v. gr. si lex
loquatur de alio, et dubitetur an de filio legitimo, vel spurio;
si Legislator declareret intelligi de legitimo, jam sensus clare in
lege inest in principio. *Declaratio autem non purè talis*, sive in-
terpretatio est illa, cuius sensus non clare est in lege imbibitus,
sed infertur ex aliquo arguento, puta quod nomine patris ve-
niat etiam avus, nomine mortis naturalis veniat etiam civilis et
similibus.

Hinc dicimus cum sententia communis, quam tradunt *Castrop.*
t. 3. D. 5. p. 3. §. 3. num. 3. cum Suar. Vasq. Salas, etc. citatis
*ib. in §. 1. r. 5. Holzm. t. 1. de Lege p. 112. n. 543. Spor. Sup-
pl. eod. tit. c. 1. p. 47. n. 330. La Croix l. c. n. 824. Salm.*
tr. II. de Leg. c. 3. n. 30. quod Declaratio *purè talis* illius sensus
qui clare jam inest in lege, non indiget promulgatione, sed obligat
omnes qui Declarationem illam jam sciunt, cum ipsa non
sit nova lex, sed à principio in lege sit imbibita. Declaratio
contra *non purè talis*, sive interpretatio alicujus sensus obscuri
vel ambigui, qui dubius est, an insit vel ne in ipsa lege, sed
ex argumento infertur, hujusmodi Declaratio, ut obliget, indiget
promulgatione. Ut recte aiunt *Pal. l. c. §. 1. n. 2. et Suar.*
de Leg. l. 6. c. 1. n. 3. quod Declarationes omnes quæ non fiunt
à Legislatore, sed ab ejus successore, aut superiori, semper
indigent nova promulgatione ut obligent. Ratio, quia Successori
aut superiori non est tam aperta mens primi Legislato-
ris, sicut ipsi Legislatori nota est; ideoque, ut illi aliquid
declaiment, etiamsi explicarent aliquem sensum jam in lege exis-

tentem, semper opus habent recurrere ad argumenta, et in-
terpretationes; et propterea semper videntur aliquid novi con-
stituere. Saltem (ut ait *P. Suar. de leg. l. 4. c. 14. n. 3.*)
hujusmodi Declarationes, prout sunt responsa declarativa Pon-
tificum, obstringunt ad illam interpretationem tuendam, sive ad
servandum antiquum jus secundum illam interpretationem. Ve-
runtamen idem *Suar. eod. tit. l. 6. c. 1. n. 3.* sic addit: « Ut
» authentica sit interpretatio, oportet ut habeat legis condi-
» tiones, sit justa, sufficienter promulgata, etc. Unde consequen-
» ter fit, ut hæc lex interpretativa alterius exposita sit dubiis,
» ita ut alias interpretationes necessariae sint. »

His positis, concluditur in nostro casu quod cum sensus ex-
plicatus à Pontifice, legis ipsiusmet conditore (nempe verbum
jejunantes accipiendum esse pro rigorose jejunantibus), jam
totus insit in lege; totum enim quod significet abstinentiam tam à
carne quam à lacticiniis, jam in verbo *jejunantes* continetur;
propterea hæc Declaratio non indiget promulgatione; tum quia
explicatus est sensus jam in lege imbibitus, tum quia ab ipso
Legislatore declaratus est.

Sed post hæc scripta regnans Pontifex Clemens XIII per
Bullam quæ incipit *Appetente*, sub die 20 Dec. 1759, in hoc
puncto omnia suslilit dubia, dicens: « Nova infringendis jeju-
» niis legibus vel opinionum commenta, vel à vera jejunii vi et na-
» turæ abhorrentes consuetudines quæ humani pravitate ingenii
» sint inventæ, ea omnia radicibus convellenda curetis. In quibus
» profectò abusum illum censemus omnino numerandum, cum
» nonnulli, quibus ob justas et legitimas causas ab abstinentia car-
» niuum dispensatum fuerit, licere sibi putant potionis lacte per-
» mixtas sumere: contra quam prædictus Præcessor Noster
» censuit tam dispensatos à carnium abstinentia, quam quovis
» modo jejunantes, unica excepta comeditione, in omnibus æqui-
» parandos iis esse, quibuscum nulla est dispensatio; ac propterea
» tantummodo ad unicam comeditionem posse carnem, vel quæ
» ex carne trahunt originem, adhibere. » Quænam autem sint quæ
ex carne originem trahunt, habetur in *Can. Denique, dist. II.* ubi
dicitur: « Quæ trahunt originem sementinam à carnis, ut
» sunt ova et lacticinia. » Itaque dispensatis non permititur in
collatiuncula alijs cibis, nisi ille qui permittitur non dispen-
satis.

1028. — Dubitatur II. An in cœnula permittantur pisces? Hic
plures concurrent Doctorum sententiæ. Id absolutè negant *Salm.*
c. 2. n. 80. cum Sanch. Led. et Pal. ex communis, ut asserunt,
etiamsi pisces sint parvi et siccata; quia, ut aiunt, nullibi est
hæc consuetudo. Attamen *Laym. cit. n. 9. cum Azor.* concedit pis-
ciculum sale coctum. *Tamb.* autem *l. c. §. 3. n. 3.* tenet pisces sale
coctos, sive parvos sive magnos, hodie vetitos non esse, et asserit
Viva d. a. 3. n. 3. putans hanc consuetudinem jam introductam
esse. Imò *Sporer loco supr. cit. p. 284. n. 32. et Elbel p. 176.*
n. 483. et Vivald. March. Pasqual. ac Burgh. apud Croix. l. 3.

p. 2. n. 1302. dicunt juxta hodiernam consuetudinem licitum esse
vesci piscibus, prout in prandio, modò quantitas debita servetur.
Cæterum, Bon. *Dist. ult. q. 2. p. 3. n. 3.* et *Viva d. n. 3. ad Mazzot. iom. 1. p. 427.* probabiliter aiunt, hodie ex consuetudine jam apud nos recepta (quam mihi confirmarunt alii docti et probi Juniores) posse sumi in cœnula exiguum partem, v. gr. duas vel tres uncias piscis majoris. Hancque consuetudinem confirmat, et approbat ut licitum *M. Milante in prop. Alexand. VII. Exerc. 23.* ubi sic ait: « Nec scrupulosus quidem Theologus inficiare audet (licitum esse vesci pisciculis recentibus), præsertim quia viri prudentes ac docti, immo Regularium Communidades eisdem vesci in antipaschali jejuno consueverunt. Ut ingenue meam in re proferam sententiam, attenta praesenti disciplina, sine ullo scrupulo posse etiam magnos pisces in eadem quantitate permitti existimo... Unde, sicut hodie in prandio licet grandes pisces comedere, licet pariter in cœnula cum debito moderamine manducare. »

1029. — Dubitatur III. Utrum liceat sumere octo uncias panis cocti cum aqua et oleo. *Prima* sententia asserit, quam tenent Diana p. 10. tr. 14. R. 58. *Spor.* tom. 1. p. 284. n. 32. *cum Bas-saxo*, et Dress. ac Bon. D. ult. q. 1. p. 3. n. 3. citans Az. l. 1. c. 8. q. 7. (Sed non bene, nam Azor. ibi nihil aliud admittit, nisi aliquid panis, ne alii cibi soli noceant) item Elb. t. 2. p. 181. n. 499. qui probabilissimam vocat, et Laym. l. 4. tr. 8. c. 1. n. 9. dicit non carere aliqua probabilitate. Ratio, ut dicunt, tum quia, si panis et liquor sejunctum sumi possunt, cur non una simul? tum quia, licet panis crescat pondere, non tamen acquirit rationem majoris substantiae quoad nutritionem, sed solum rationem temperamenti quoad cibum vehendum. *Secunda* vero sententia tenenda negat, eamque docent Pal. tr. 30. D. 3. p. 2. n. 6. Laym. l. c. *Fill.* tr. 27. p. 2. c. 2. n. 30. Ronc. c. 1. q. 5. R. 2. *Croix.* l. 3. p. 2. n. 1303. Tamb. Dec. l. 4. c. 5. §. 3. n. 2. qui oppositam non audet vocare probabilem, item Salm. tr. 23. c. 2. n. 77. cum Trull. *Villal.* et Reg. idemque sentit Viva Q. 10. art. 3. n. 4. qui asserit hanc esse communem et contrariam non esse sequendam, ut communiter rejectam. Ratio 1. quia esto panis coctus in aqua naturam non mutaret, tamen hujusmodi ferculum minimè est consuetudine receptum. Ratio 2. quia revera panis per decoctionem et fermentationem cum aqua, aliam naturam acquirit et ita fit quid unum panis et aqua ut evadat una substantia major, et ab invicem separari nequeant. Tantum ipse censeo admitti posse cum Tamb. l. c. ut quis actu quo se reficit, infundens panem in aqua, aut vino, statim ori admoveat; quia tunc non intervenit fermentatio, et liquor deserbit ad vehiculum cibi. Nec improbo quod ait Salm. ib. nempe quinque uncias (aut saltuum quatuor, ut ait Ronc.) panis cocti non excedere notabiliter debitam quantitatem.

Probabiliter autem licitum est in cœnula edere juscum ex herbis coctis cum aqua, et aceto aut oleo, aut vino decocto, ut

dicunt *Palau* p. 2. §. 2. n. 6. *Dian.* p. 10. *tract.* 14. R. 58. cum *Laym.* *Leand.* et p. 9. tr. 6. R. 8. *Viva* q. 10. ar. 3. n. 3. cum *Bou.* et *Tamb.* *Mazzot.* t. 1. p. 427. ac *Salm.* c. 2. n. 77. cum *Naq.* et *Azor.* nec dissentit *Wigandt* p. 139. *Resp.* 5. si adsit aliqua causa, alias ait esse veniale. Bene tamen advertit *Vica loc. cit.* oleum, et acetum computanda esse in pondus; et ratio est quia oleum et acetum revera non habent rationem potius. Admitunt autem *Salm. loc. cit.* octo uncias ex leguminibus igne tostis: negant vero posse sumi legumina cocta cum aqua, quia (ut dicunt) in hoc adversatur consuetudo; sed id concedunt *Escof. tom. 12.* l. 45. dub. 54. num. 293 et 294. *Spor. loc. cit. num. 32.* et *Elbe num. 483.* Cæterum, quod dictum est supra de pane decocto, fortius videtur posse dici de leguminibus quæ minoris sunt nutrimenti quam panis.

» 3. In Confessione non sufficit dicere, non servavi aut fregi-
» jejunium, sed addendum, utrum refectio multiplici, an esu
» carnium. Et, si hoc, utrum semel, an saepius quantitatem no-
» tabilem sumpserit; quia probabile satis est etiam in hac mate-
» ria, parvitatem a mortali excusare, ut docent Bon. t. 2. D. ult.
» p. 1. q. 2 et Tann. t. 3. d. 3. q. 3. dub. 5. v. g. si coquas, aut ægroti-
» minister parum carnis prægustent, Escob. l. c. n. 54. Sanch. in
» opus. t. 2. l. 5. c. 1. dub. 12. n. 10. * (Mediana unciam carnis, at
» Pasq. esse materiam paream, sed merito rejicitur à Salm. c. 2.
» n. 17. qui dicunt materiam parcam esse tantum octavam partem
» unciae, ut aiunt etiam Ronc. et Dian. ap. Croix. n. 1305.) * Vel
» ex aliis cibis quartam tantum partem collationis serotinæ, sive
» unam vel duas uncias suamat: hanc enim esse materiam par-
» vam, cum Turrian. et Leon. docet Diana. p. 5. t. 5. R. 11.
» p. 8. t. 7. R. 54. esse probabile. Si autem saepius codem die pa-
» rum sumeret, peccaret graviter; quia materiæ illæ coalescerent
» in unam magnam, ut contra Salas docet Diana p. 3. tr. 6. R. 43.
» Accedit auctoritas Pontificia damnans opinionem oppositam.
» *(Vide Propos. 29 inter proscriptas ab Alexandro VII.) * Deni-
» que, si sit in Quadragesima addendum, utrum fregeris esu
» ovorum, aut lacticiniorum? Tametsi etiam Dian. t. 9. R. 54.
» et t. 6. misc. R. 82. citans multos Doctores, dicat, certum esse,
» quid sit mortale, si non ex jure positivo, saltem ex consuetu-
» dine, in omnibus fere mundi partibus recepta, vesci ovis,
» et lacticiniis in quadragesima: probabile tamen est, et tu-
» tum (saltem in Germaniæ partibus) esse tantum veniale.
» Laym. c. 1. n. 3. Fag. l. 1. c. 2. etc. Tum quia, licet consue-
» tudo habeat, ea tamen non semper sub peccato, præsertim
» mortali, obligat. Vide Fill. t. 27. 3. Bon. n. 2. Tum quia Ec-
» clesia non tam graviter ad hoc obligat; ut patet tum ex verbis
» ipsius, tum ex faciliore dispensatione in his quam in carnibus.
» *(Sed hodie hoc est improbabile ex Prop. 32 damnata ab Alex-
» VII, relata supra n. 1007.) * Ob quam causam etiam laridi et
» adipis usum facilius concedi posse pauperibus, docet Laym.
» l. 4. t. 8. c. 1. n. 5. Imò ait, nec divitem propter eum usum

» continuò damnandum esse peccati mortalis; præsertim cùm
» Sylo. verb. *Jejunium*, et alii dicant, ei, eni ovorum, et lacti-
» ciniorum usus permissus est, etiam laridi, et sagininis per-
» missum videri, idque non improbat *Azor.* l. 7. c. 10. q. ult.
» Vid. *Laym.* hic, *Fagund.* p. 4. l. 1. c. 2. n. 20. ubi dicit,
» pinguedinem inter carnes non computari. Vide *Dian.* p. 1.
» l. 9. R. 21. Verùm in his videndum ubique, quid recepta pio-
» rum consuetudo ferat, à qua non temere recedendum. *Azor.*
» l. 7. c. 10. q. ult. *(*Vide dicta.* n. 1010.)*

« Dixi: si sit in *Quadragesima*; quia extra eam licet vescitur
» ovis, qui debet jejunare, v. gr. ob *Jubilæum*. *Henr.* etc. vel ex
» poenitentia sacramentali, *Fag.* vel ex voto, aut in vigilia. Vid.
» *Dian.* p. 1. c. 9. R. 5 et 6. *(*Vide dicta.* n. 1009.)*

1050. — Quæritur I. Utrum, qui in die jejunii culpabiliter
bis comedit in notabili quantitate, peccet graviter, si iterum
comedat? Affirmat prima sententia, quam tenent *Wigand.* p. 140.
n. 101. *Resp.* 3. *Sylo.* v. *Jejunium* n. 22. *Elbel* t. 2. p. 154. n. 46.
cum *Med.* etc. *Henno*: item *Major*, ac *Montesin.* apud *Salm.*
de 3. *Præc.* c. 1. num. 7. Ratio, quia, sicut præceptum absti-
nendi à carnibus est negativum, ita ut qui eas quoties comedit,
toties peccet, prout omnes asserunt cum *Salm.* c. 2. n. 29. *Suar.*
Diana etc. communiter, contra *Palud.* *Tab.* etc. Sic est illud
per quod præcipitur abstinentia à secunda comeditione. Negat
verò secunda communis, et probabilior sententia, quam tenent
cum *Busemb.* n. 1004. *Sanch.* Dec. l. 4. c. 1. n. 42 et 45. *Holzm.*
t. 1. p. 335. n. 8. *Anacl.* pag. 386. n. 20. *Mazzotta* tom. I.
p. 326. *Roncaglia* de 5. *Præcept.* c. 1. q. 2. R. 2. cum *Azor.* *Suar.*
Fag. *Palaus* tom. 7. tr. 1. D. 3. p. 2. § 2. n. 8. cum *Caj.* *Val.* *Sa.*
Tol. *Laym.* *Henr.* etc. *Salm.* l. c. et c. 2. n. 47. cum *Bon.* *Trull.*
Fag. et *Bass.* Ratio 1. ut alii dicunt, quia præceptum jejunii est
positivum, cum præcipiat principaliter per se unicam comeditionem,
unde non obligat semper ad semper; et proinde qui semel
illud fregit, non peccat saltem graviter iterum comedendo; sed haec
ratio non convincit, nam si hoc esset præceptum mere positivum,
peccaret qui prorsus nihil per diem comedederet. Ratio 2. potius est,
quia essentia jejunii consistit in unica comeditione, ut clare videtur
docere *D. Thomas* 2. 2. q. 147. a. 6. dicens: « Ecclesiæ moder-
atione statutum est, ut semel in die a jejunantibus comedatur. »
Quapropter, destructa essentia jejunii, cessat præceptum. Dispar
autem est ratio præcepti abstinentiæ à carnibus, ibi enim essentia
præcepti consistit in unica comeditione, quia facta secunda comedi-
tione, jam jejunium solutum est; ideoque bis comedens non tenetur deinde jejunare, cùm amplius jejunium servare non
possit. Adde, quod hoc præceptum communiter sic DD. interpretantur;
et hoc solum redderet probabiliorem sententiam nostram. Dux autem saltem graviter, nam *Less.* l. 4. c. 2. n. 17.
Fill. t. 2. t. 27. n. 24. et *Croix* l. 3. p. 2. n. 1265. cum communi-
missima (contra *Pal.* *Anacl.* et *Salm.* II. cc.) dicunt id esse ve-
male, eo quod est contra finem legis, qui est carnis mortificatio:

et quidem probabilius, quia conira fine legis est quædam inor-
dinatio, quæ ab omni culpa non videtur excusari.

Quæritur II. Utrum, qui inculpabiliter bis comedit in die,
teneatur abstinere à tertia refectione? Negant *Bonac.* de *Præc.*
Eccl. D. ult. q. 1. p. 3. n. 8. *Holz.* l. c. p. 335. *Laym.* c. 1. n. 13.
Pal. p. 2. §. 2. n. 9. *Elbel* l. c. et *Spor.* tom. 1. p. 285. n. 39.
Quia, ut dicunt, adhuc in casu inadvertentie jam destructa est
essentia jejunii. Sed affirmat *Azor.* *Val.* *Sa.* *Nao.* etc. apud
Bon. l. ut sup. Ratio, quia is qui jejunum inadvertenter fregit,
materialiter tantum fregit, et non formaliter; unde cùm primùm
advertisit ad jejunii legem, tenetur illam servare, ne formaliter
lædat. Utraque sententia est probabilis, sed juxta dicta in præ-
ced. Quest. prima videtur probabilius.

Quæritur hic III. an liceat cauponibus in die jejunii indiscri-
minatim ministrare omnibus cibos et carnes? Affirmat *Vico*
Qu. 10. A. 4. n. 7. cum communi, etiamsi dubitent, an aliquis
petens excusat, quin eum interrogent; quia in dubio nemo præ-
sumtit malus. Imò etiamsi certò sciant eum non excusat, con-
cedunt tabernariis *Sanch.* l. 7. cum *Nao.* *Tol.* *Mol.* etc. apud
Vico ib. posse adhuc invitare ad prandium; quia, ut dicunt, illa
invitatio intelligitur conditionata, hoc est, si vultis comedere,
comedite apud me. Ad carnes verò dicit *Vico* non posse invi-
tare hospites, nisi expresse sub dicta conditione nuper annunciata.
Sed haec duo ultima non admittimus, nisi permissivè, et accedit
gravis causa excusans à peccato scandali, prout diximus l. 2. n. 69.

DUBIUM II.

Quæ causæ excusent à jejunio.

1051. Quatuor sunt cause excusantes à jejunio. I. Dispensatio. II.
Impotentia. III. Labor. IV. Pietas. Vide omnia quæ de his dicit *Bus-
semb.* — 1052. I. Causa est Dispensatio; Possunt enim a jejunio
suspensare 1. Papa. 2. Eniscopi. 3. Parochi. 4. Prælati, de quibus sin-
guarum agitur. — 1052. II. Causa est Impotentia. Quinam excus-
entur de Impotentia Physica. *Resp.* 1. Infirmi. 2. Pauperes. — 1054.
Quinam excusentur de Impotentia Morali? *Resp.* Excusantur 1. Qui
laborant dolore capitis: Vel qui nequeunt dormire: An autem hi
teneantur mané sumere cœnulam? 2. Milites. 3. An uxores timentes
indignationem à Viris; et an Viri non potentes reddere debitum? —
1053. 4. Adolescentes. — 1056. 5. Senes. Dub. 1. An Sexagenarii
robusti teneantur jejunare? — 1057. Dub. 2. An Feminae quinquag-
enariæ? — 1058. Dub. 3. Quid de senibus habentibus votum je-
junandi? — 1059. Dub. 4. An Religiosi sexagenarii teneantur ad
jejunia Regulae? — 1040. Dub. 5. An jejunium subrogatum voto
castitatis, obliget Sexagenarios? — 1041. III. Causa est Labor. Quæ
sint artes per se laboriosæ? An excusentur Tonsores, et Sartores?
An Pictores, Scribæ, et Horologarii? An Molitores, Argentarii, et
Sculptores? — 1042. Qu. 1. An excusentur Artifices divites? —
1045. Qu. 2. An excusentur Artifices qui possunt jejunare sine
gravi incommode? — 1044. Qu. 3. An excusentur ipsi in diebus,